

Een leven lang leren op de Europese agenda

Een leven lang leren staat al minstens 15 jaar op de Europese beleidsagenda. Vaak werd het opgevat als een andere term voor volwassenonderwijs. Een leven lang leren eigenlijk gaat over het leren vanaf de wieg tot aan het graf. De 'wiegfase' ontbrak echter in het plaatje.

DOOR: ADAM POKORNY - Opleiding speelt een belangrijke rol op de strategische agenda van Europa 2020, van de Europese Unie. Early childhood education and care (ECEC) kan veel bijdragen aan het behalen van belangrijke doelen zoals het terugbrengen van het percentage vroegtijdige schoolverlaters en armoedebestrijding. Steeds vaker blijkt uit onderzoek en praktijk dat opvang en scholing in de jonge jaren duurzame voordelen met zich meebrengen voor het leren op latere leeftijd, persoonlijke ontwikkeling, sociale integratie en ook inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Bovendien kan het latere herstelmaatregelen, die erg duur en niet altijd succesvol zijn, voorkomen.

Het is dan ook niet vreemd dat dit ECEC steeds meer politieke aandacht krijgt. In 2006 waren de ministers erg geïnteresseerd in de Heckman curve, gepubliceerd door de Commissie. Deze wees uit dat ECEC het hoogste percentage van de educatieve investering weer terugverdient en tevens de grootste voordelen biedt voor achtergestelde gezinnen. In 2008 en 2009 vroegen de ministers de Commissie om initiatieven te nemen op dit terrein.

De Communicatie van de Europese Commissie uit februari 2011 is het eerste deel van onze reactie. Het geeft een overzicht van de belangrijkste kwesties in ECEC waarin Europese samenwerking, volgens het standpunt van de commissie, iets zou kunnen toevoegen. De

Communicatie baseert zich op werk zoals dat van het OECD en UNICEF en de 40 ECEC kwaliteitsdoelstellingen van het *European Childcare Network*. De conclusies worden ondersteund door resultaten van het EU-onderzoek *Working for Inclusion: the role of the early years workforce in addressing poverty and promoting social inclusion*. Eindelijk wordt het gat in het continuüm van een leven lang leren, gedicht.

Barcelona-doelstellingen

Toegankelijke voorzieningen voor jonge kinderen zijn sinds het opstellen van de Barcelona doelstellingen in 2002 een discussiepunt geweest. Hierin werd door de Europese Raad in Barcelona vastgelegd dat lidstaten in 2010 minstens voor 90 procent van de kinderen een plaats moeten creëren in formele kinderopvangfaciliteiten voor kinderen vanaf 3 tot aan de leerplichtige leeftijd, en minstens 33 procent aan kinderen onder de 3 jaar.

Het idee achter deze doelstellingen is, naast andere maatregelen op het gebied van ouderverlof, flexibele werkplekken en gedeelde verantwoordelijkheden tussen mannen en vrouwen, om ouders met jonge kinderen te helpen – met name vrouwen – werk en gezin op elkaar af te stemmen. Alhoewel het bij de lidstaten belangrijke maatregelen opriep om meer opvangplekken te creëren, bleef de voortgang be-

perkt. Het was zelfs overduidelijk dat toegankelijkheid geen nut heeft zonder kwaliteit. Dit was een belangrijke boodschap van een onderzoekssymposium dat georganiseerd werd door de commissie in 2008. Meer opvangplekken is niet genoeg: faciliteiten moeten hoge kwaliteit hebben. Bovendien moet er niet alleen worden gehandeld vanuit het perspectief van de arbeidsmarkt maar moet er ook worden gekeken naar het , van kinderen en hun gezinnen, zowel nu als in de toekomst.

Kwaliteit kan op verschillende manieren worden gedefinieerd maar er is steeds meer overeenstemming dat personeelsbeleid, curriculum en de inhoud van de programma's centrale componenten zijn, samen met de organisatie van systemen. De Communicatie neemt deze aspecten in acht en stelt voor dat lidstaten samenwerken om uit te zoeken wat goede praktijk inhoudt en om ideeën en inspiratie te krijgen over hoe ze hun systemen kunnen verbeteren in termen van toegankelijkheid en kwaliteit. Het pleit voor een *child-centred* benadering ten aanzien van ECEC die op een holistische manier het hele spectrum van de behoeften van kinderen behandelt – emotioneel, cognitief, sociaal en fysiek. Het benadrukt hierbij de behoefte aan integratie van zorg en educatie in alle typen ECEC-voorzieningen.

Universele toegankelijkheid

Omdat goede kwaliteit van ECEC voor alle kinderen belangrijk is, is het noodzakelijk om naar algemene toegankelijkheid te streven. De belangrijke rol van het gezin in de jonge jaren van het kind in acht nemend, pleit de Communicatie dan ook voor ECEC-voorzieningen die dichtbij, betaalbaar en beschikbaar zijn. Dit is vooral belangrijk voor kinderen met een kansarme achtergrond. Zij zouden namelijk, volgens de laatste PISA-resultaten, het meest hun voor-

deel doen met ECEC, alhoewel ze tegelijkertijd het minst geneigd zijn deelnemen. Recent onderzoek door de EU's *Eurydice Network* geeft een uitvoerig overzicht van Europese ECEC systemen als middel om sociale en culturele ongelijkheden aan te pakken.

Het is opvallend dat de landen die in de PISA-tabellen het best presteren de meest toegankelijke ECEC-systemen hebben. De 15-jarigen die de opvang of voorschool hadden bezocht liepen gemiddeld een jaar voor op degenen die dat niet hadden gedaan.

Universeel beschikbare faciliteiten van hoge kwaliteit kunnen ook bijdragen aan het dichten van de kansarmen kloof. Ze kunnen migrantenkinderen helpen bij hun cognitieve en linguïstische ontwikkeling en kinderen met *special needs* bij het integreren in het reguliere onderwijs.

Toch kunnen ECEC-voorzieningen niet helemaal gezinsarmoede en socio-economische achterstand compenseren. De omgeving van kinderen moet worden verbeterd, in de eerste plaats door meer ondersteuning te bieden aan ouders maar ook door ECEC te verbinden met andere politieke beleidsterreinen, zoals arbeidsparticipatie, gezondheid en huisvesting.

Quality curriculum

Het klopt dat de eerste jaren in het leven van een kind het meest vormend zijn. De Communicatie onderstreept het belang van het aanbieden van de juiste stimulatie, opvoeding en zorg in deze periode. *Early years learning* zou veel verder moeten gaan dan de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden, met op z'n minst gelijke aandacht voor non-cognitieve elementen zoals doorzettingsvermogen, motivatie en het kunnen omgaan met anderen. Deze elementen zijn essentieel voor toekomstig leren en sociale betrokkenheid. Leren zou moeten

aangepast zijn aan de leeftijd van het kind met veel nadruk op spel als cruciale en sympathieke manier om te leren, vooral op jonge leeftijd.

Personeelskwaliteit

Het aantal verschillende taken dat door ECEC-personeel moet worden uitgevoerd is aanzienlijk hoger dan dat van docenten in latere educatieve fases. Bovendien, het rechtstreekse effect van de toenemende heterogene samenleving en belangrijke migratiestromen die veel lidstaten in de afgelopen jaren bereiken, is dat ECEC-personeel uitgedaagd wordt om met kinderen van meer diverse achtergronden te werken. De Communicatie is vóór het versnellen van de professionalisering van al het personeel, inclusief hogere salarissen, betere werkomstandigheden, verbeterde initiële opleiding en voortdurende professionele ontwikkeling. Ook spoort het aan tot de ontwikkeling van beleid om passend opgeleid personeel aan te trekken, op te leiden en te behouden en het aantrekken van meer mannen in het beroep. Als input voor de ontwikkeling van beleid heeft er een onderzoek van de Europese Commissie plaatsgevonden naar competentie-eisen bij personeel. Dit onderzoek werd in de EU uitgevoerd door een consortium geleid door de Universiteiten van Oost-Londen en Gent.⁴

Kwaliteitsbestuur

Volgens de Communicatie zijn goede ECEC-systemen gebaseerd op een coherente visie op het jonge kind, die verder reikt dan sectoriële grenzen en een breed bereik van aandeelhouders betreft, inclusief ouders en families als centrale partij. Een dergelijke benadering komt beter tegemoet aan lokale behoeften en geeft tevens een duidelijkere definitie van de rollen en verantwoordelijkheden op centraal en lokaal niveau. Het helpt ook bij de overgang van gezin naar opvang-

voorziening, en van opvang naar de volgende fase van scholing. Uiteindelijk bevestigt het effectieve mechanismen die de kwaliteit verzekeren.

De agenda van de EU

De Raad van Ministers heeft in mei de Communicatie Conclusies overgenomen, waarin de standpunten van de ministers ten aanzien van de aan de orde gestelde kwesties en de hoofdtaken voor toekomstige uitwisseling van beleid staan beschreven. De ministers erkennen de behoefte aan meer nationale samenwerking tussen en binnen de lidstaten, zowel regionaal als lokaal; meer investering; en verder Europees onderzoek en datacollectie om beleid en programma's te versterken. Later dit jaar zal de Commissie beginnen met de *Open Method of Coordination*, door lidstaten te helpen bij het identificeren, analyseren en uitwisselen van goed ECEC-beleid en -praktijk. De EU zal lidstaten ook ondersteunen door middel van programma's zoals *Een Leven Lang Leren*, het *7e Framework Programme for Research and Development*, en structuurfondsen.

Adam Pokorny is plaatsvervangend hoofd van de afdeling Coordination of Lifelong Learning in het Directoraat-Generaal voor Onderwijs en Cultuur bij de Europese Commissie. • E: Adam.Pokorny@ec.europa.eu

Veder lezen:

European Commission (2011). *European Commission Communication: Early Childhood Education and Care: Providing all our children with the best start for the world of tomorrow, [COM(2011)66]*. Children in Scotland (2008–2010). *Working for Inclusion: the role of the early years workforce in addressing poverty and promoting social inclusion*. European Union (2009). *Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care*. *Eurydice Network*.